

ATKRITUMU DEDZINĀŠANA VS ATKRITUMU MAZINĀŠANA

Jānis Brizga

Zaļā brīvība

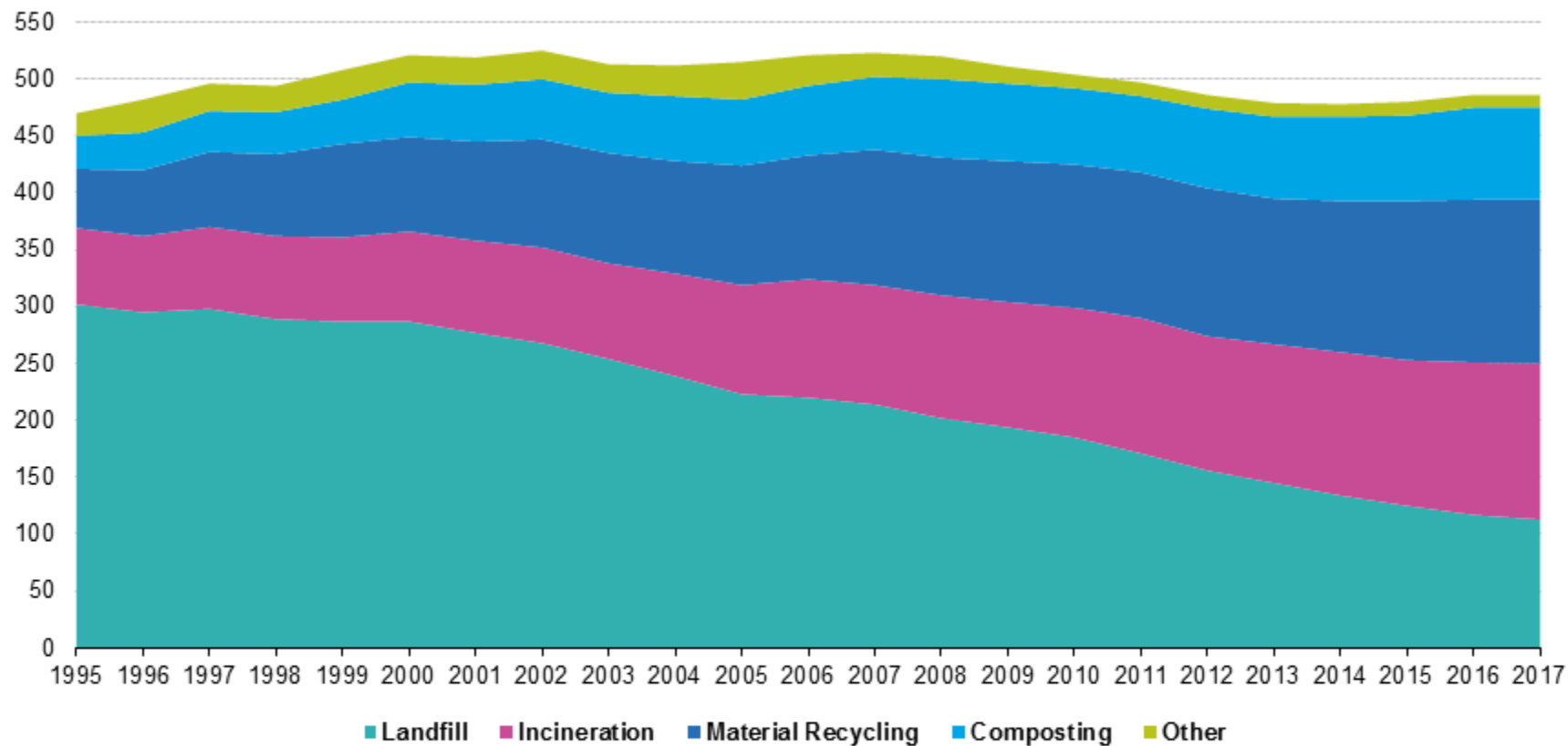

Zaļā brīvība

Atkritumu plūsmas Eiropā

Municipal waste treatment, EU-28, 1995-2017

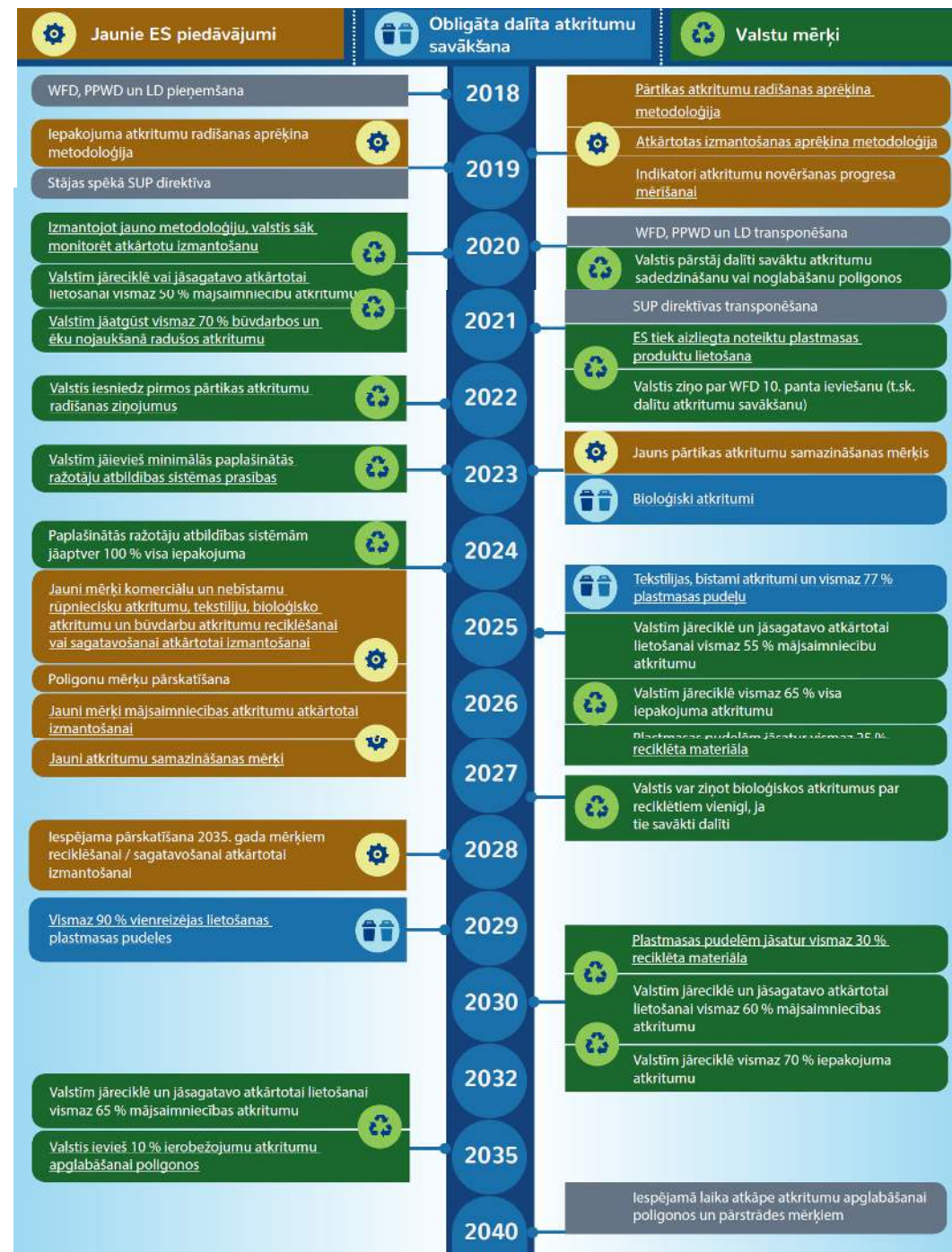
(kg per capita)

Source: Eurostat (online data code: env_wasmun)

ES mērķi

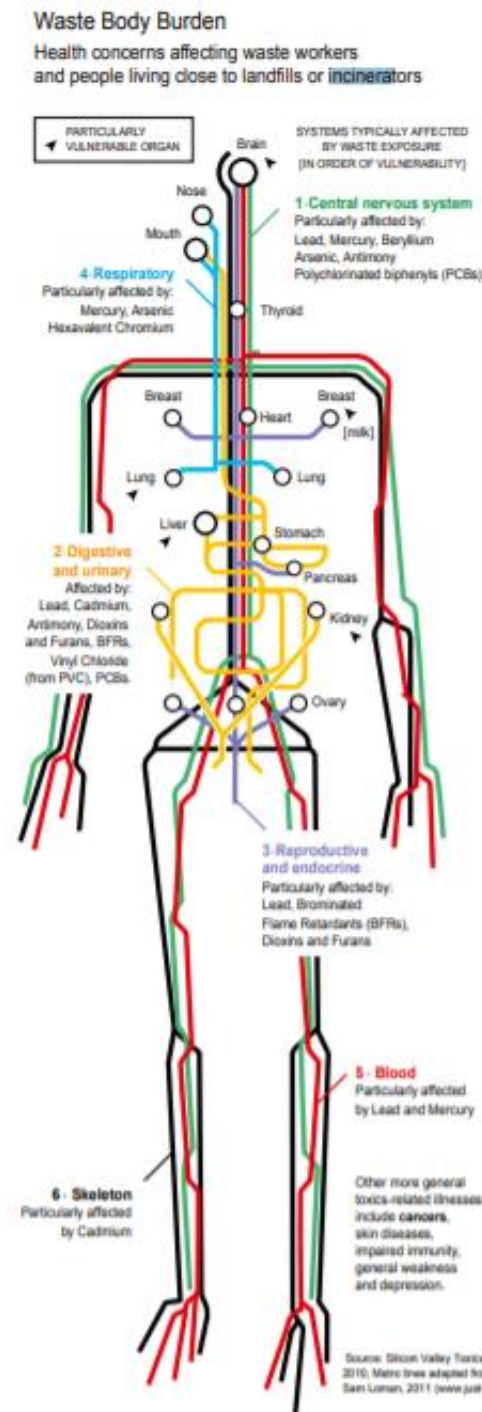
- ES valstis ir apņēmušās panākt, ka 2020. gadā vismaz **50% sadzīves atkritumu tiek otrreiz izmantoti** vai pārstrādāti, savukārt līdz **2035. gadam šim rādītājam būtu jāsasniedz 65%**.
- Visām ES valstīm bija jāapņemas līdz 2035. gadam **samazināt apglabāto sadzīves atkritumu apjomu līdz 10%**.

Atkritumu dedzināšana – dārga, piesārņojoša un novecojusi tehnoloģija

Visām atkritumu sadedzināšanas tehnoloģijām ir vienādas pamatproblēmas:

- Tiek **apdraudēta cilvēku veselība**, radot **toksiskus izmešus** gaisā, kā arī **toksiskus pelnus**, kas neizbēgami nonāk vidē;
- Tiek veicinātas **klimata pārmaiņas**, jo pamatā tiek sadedzināti fosilie resursi (plastmasa). BASF: sadedzināšana – 3,8 t CO₂/t atkritumu; pārstrāde - 2 t CO₂/t atkritumu
- Tiek **iznīcināti vērtīgi resursi**, novēršot to atkārtotu izmantošanu un izšķiežot ražošanā ieguldīto enerģiju un darbaspēku.
- Tiek **ierobežota atkritumu otrreizēja pārstrāde** un atkritumu rašanās novēršana - prakse, kurai ir ievērojams salīdzinošās priekšrocības veselības, vides un sociālajā jomā. (Jo vairāk dedzina, jo mazāk pārstrādā: Londonā sadedzina 54% atkritumu, pārstrādā 30%;)

Atkritumu dedzināšanas rūpnīca Lietuvā «Fortum Klaipeda»

- Sadedzina ~250 000 tonnu atkritumu gadā un rada 277,377 tonnas CO2 gadā
- Rūpnīca regulāri pārsniedz labāko pieejamo tehnoloģiju noteiktās ūdeņraža hlorīda izmešu normas.
- «Fortum Klaipeda» būvniecības izmaksas - 126 mil. EUR
- Uzņēmums saņem pamatīgas subsīdijas – 2017. gadā 3,7 miljonus eiro, bet pēdējos četros gados kopumā vairāk nekā 15 miljonus eiro.
- «Fortum Klaipeda» ir viens no dārgākajiem siltuma piegādātājiem Klaipēdā.
- Klaipēdas rajonā 15.3% atkritumu pārstrādā; 62% sadedzina; 7,5% apglabā un 15.2% kompostē.

Avots: www.videsvestis.lv/latvija-kardinajums-sadedzinat-visus-atkritumus/,
www.klenergija.lt/del-ab-klaipedos-energija-lapkricio-men-silumos-kainos/

Plānotās un esošās atkritumu dedzināšanas iekārtas Latvijā

2017. gadā Latvijā sadedzināja 39 000 t atkritumu (~3% no visiem atkritumiem).

- **“SCHWENK”** rūpnīca Brocēnos dedzina RDF un riepas - tiek darbināta, pamatā izmantojot importētas izejvielas.
- **Jelgavā Fortum** plāno biomasas koģenerācijas stacijā dedzināt ne tikai atjaunojamus resursus (biomasu - 220 000 tonnas/gadā), bet arī sadedzināmus atkritumus (NAIK ~ 30 000 tonnas/gadā) un citus neatjaunojamus resursus - kūdru (15 000 tonnas/gadā), dabasgāzi (1 100 tūkst.m³/gadā), dīzeļdegvielu (45 tonnas/gadā). Avots: http://www.vpvb.gov.lv/lv/ivn/projekti/?status=2&id=3338&fbclid=IwAR3EWtjz-l-UqpU1pbGMCKnv_s55n8pNb-M6-IjS_mNZjbanrFdesqY1L4
- **Ventspilī (Talsu ielā 69)** tiek būvēta atkritumu sadedzināšanas iekārta (5,6 MW siltums, 1,5 MW elektrība) par ES līdzekļiem (no ES Kohēzijas fonda ir saņēmusi vairāk nekā 9 miljonus eiro; 20 100 t atkritumu gadā).
- **Daugavpils** arī vēlējās būvēt atkritumu dedzināšanas iekārtu (Mendeļejeva ielā; rūpnīcas iecerētā jauda bija 20 000 tonnu gadā; tās izveidē jau bija ieguldīti 90 000 eiro; 400 metru attālumā atrodas mikrorajons ar daudzdzīvokļu namiem).

Izmaiņas ir iespējamas

Kopenhāgena, Dānija

Atkritumu apsaimniekošana, kas balstīta atkritumu dedzināšanā

766 kg atkritumu uz personu gadā

392 kg sadedzināto atkritumu uz personu gadā

Kantarina, Itālija

Zero Waste Cities

388 kg atkritumu uz personu gadā

0 kg sadedzināto atkritumu uz personu gadā

Risinājumi

- **Atkritumu apjoma samazināšana:** ekodizains, sabiedrības izglītošana,
- **Iepakojuma diferencēšana** (pārstrādājams – nepārstrādājams): nepārstrādājamo iepakojumu izslēgt no ražotāju atbildības sistēmām un aplikt ar lielāku dabas resursu nodokli.
- **Šķirošanas un pārstrādes veicināšana** - plastmasas iepakojuma pārstrādāmības uzlabošana un pārstrādātās plastmasas tirgus nostiprināšana.

Paldies

Jānis Brizga

janis@zalabrivba.lv

Zaļā brīvība